

Nieuwsbrief Landelijk Meetprogramma Nachtvinders

15-09-2022

Rik Wever

José Kok

Jurriën van Deijk

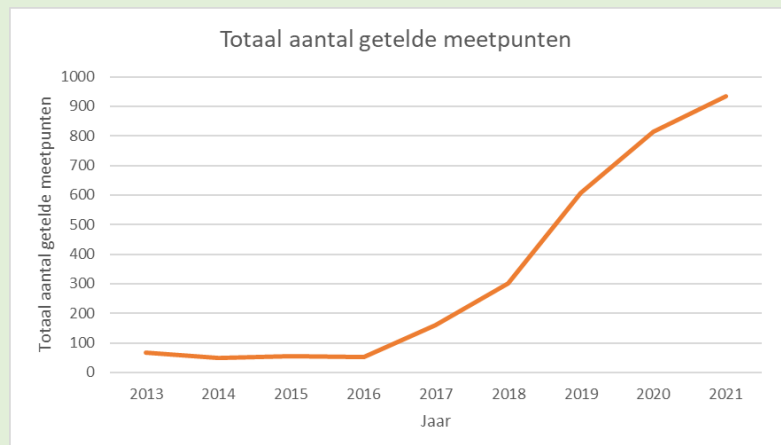
Beste lezer, voor u ligt de nieuwsbrief over juli en augustus 2022. Deze keer iets later dan dat u van ons gewend bent in verband met de vakantie en het veldwerk, maar uiteraard ook deze keer weer met leuke weetjes, interessante data en opmerkelijke vondsten.

We kijken terug op een julimaand met een aantal zeer warme dagen. Overdag was het soms niet uit te houden gezien de warmte, maar in de warme nachten vliegen de nachtvinders des te beter! Ook in de maand juli zijn er weer veel tellingen ingevoerd in het meetnet. Om exact te zijn, is er deze maand op **634** locaties geteld. Op **317** meetpunten werden ook de micro's geteld. In totaal leverde dit **38.150** vlinders op, verdeeld over **836** soorten. Hiervan waren **436** macro en **400** micro.

Ook in augustus was het erg warm en droog. Hierdoor waren de omstandigheden om nachtvinders te vangen echter wel goed. In augustus is er op **604** locaties geteld, waarvan op **305** meetpunten ook micro's geteld werden. Totaal werden er **51.508** vlinders ingevoerd, waarvan **722** soorten. **382** soorten hiervan waren macro, de overige **340** waren microsoorten.

Bijna 1000 meetpunten!

Op dit moment worden er in het Meetnet Nachtvinders op 934 meetpunten geteld. Aan het begin van dit jaar waren dit 815 meetpunten, dus het loopt snel op. Als het op deze manier doorzet, zouden we aan het eind van 2022 de 1000 meetpunten kunnen halen (zie figuur 1). Dat zou een prachtige mijlpaal zijn!

Figuur 1: Toename van het aantal meetpunten per jaar

Terugblik nachtvinders in juli 2022

In juli is er ook weer veel geteld, op 589 verschillende locaties. Totaal zijn er van 14 soorten meer dan 500 individuen waargenomen (tabel 1). Naast het aantal exemplaren staat er ook op hoeveel meetpunten elke soort is waargenomen. Opvallend is dat er deze maand een microvlinder met stip op nummer 1 staat, de vogelkersstippelmot. Maar op plek 3 en 4 zien we ook twee soorten stippelmotten staan. Stippelmotten (er zijn meerdere soorten) kunnen erg massaal vliegen in de maand juli. Als je je val vlakbij een waardplant hebt staan (zoals bijvoorbeeld vogelkers, wilg of meidoorn) dan kan je val de volgende ochtend soms helemaal vol zitten met stippelmotten. De rupsen van de stippelmotten kunnen een waardplant compleet inpakken met spinsel. De verschillende soorten stippelmotten zijn als imago (volwassen exemplaar) trouwens best lastig uit

elkaar te houden. Op een plek waar meerdere waardplanten staan, is een zekere determinatie soms tricky. Hierbij kan er gekozen worden voor 'stippelmot spec.'.

Tabel 1: Soorten waarvan meer dan 500 exemplaren zijn waargenomen in juli 2022

#	Nederlandse naam	wetensch. naam	groep	aantal_ex	aant_loc
1	vogelkersstippelmot	<i>Yponomeuta evonymella</i>	micro	2049	64
2	huismoeder	<i>Noctua pronuba</i>	macro	1124	190
3	meidoornstippelmot	<i>Yponomeuta padella</i>	micro	1096	57
4	wilgenstippelmot	<i>Yponomeuta rorrella</i>	micro	1005	53
5	gewone grasmot	<i>Chrysoteuchia culmella</i>	micro	946	161
6	haarbos	<i>Ochropleura plecta</i>	macro	886	174
7	gewone stofuil	<i>Hoplodrina octogenaria</i>	macro	818	195
8	grijze stipspanner	<i>Idaea aversata</i>	macro	802	211
9	gewone breedvleugeluil	<i>Diarsia rubi</i>	macro	635	47
10	halmrupsvlinder/weidehalmuiltje	<i>Mesapamea secalis/secalella</i>	macro	634	28
11	schaduwstipspanner	<i>Idaea rusticata</i>	macro	604	125
12	gewone spikkelspanner	<i>Ectropis crepuscularia</i>	macro	592	138
13	puta-uil	<i>Agrotis puta</i>	macro	537	138
14	kleine beer	<i>Phragmatobia fuliginosa</i>	macro	502	152

Terugblik nachtvlinders in augustus 2022

In onderstaande tabel 2 is te zien dat er in augustus van 19 soorten meer dan 500 exemplaren gevangen zijn in het meetnet. In deze maand zijn het wel de macro's die de top vijf vertegenwoordigen, met de zwarte-c-uil op nummer 1. Niet ver daarachter volgt de gewone grasuil. Beide soorten vliegen inderdaad in het hele land zeer algemeen in de maand augustus.

Tabel 2: Soorten waarvan er meer dan 500 exemplaren zijn waargenomen in augustus 2022

#	Nederlandse naam	Wetensch. naam	group	aantal_ex	aant_loc
1	zwarte-c-uil	<i>Xestia c-nigrum</i>	macro	4951	381
2	gewone grasuil	<i>Luperina testacea</i>	macro	4322	377
3	gewone breedvleugeluil	<i>Diarsia rubi</i>	macro	3389	243
4	huismoeder	<i>Noctua pronuba</i>	macro	1868	293
5	oranje wortelboorder	<i>Triodia sylvina</i>	macro	1336	301
6	meidoornstippelmot	<i>Yponomeuta padella</i>	micro	1194	22
7	haarbos	<i>Ochropleura plecta</i>	macro	1021	212
8	zwartkamdwergspanner	<i>Gymnoscelis rufifasciata</i>	macro	920	238
9	puta-uil	<i>Agrotis puta</i>	macro	901	210
10	variabele grasmot	<i>Agriphila tristella</i>	micro	814	102
11	duikermot	<i>Acentria ephemerella</i>	micro	778	78
12	bleke grasuil	<i>Mythimna pallens</i>	macro	772	125
13	zuidelijke stofuil	<i>Hoplodrina ambigua</i>	macro	765	162
14	stro-uiltje	<i>Rivula sericealis</i>	macro	740	153
15	groente-uil	<i>Lacanobia oleracea</i>	macro	714	158
16	grote beer	<i>Arctia caja</i>	macro	711	51
17	buxusmot	<i>Cydalima perspectalis</i>	micro	639	122

18	<i>bonte worteluil</i>	<i>Agrotis vestigialis</i>	<i>macro</i>	616	40
19	<i>blauwooggrasmot</i>	<i>Agriphila straminella</i>	<i>micro</i>	528	114

Een goed jaar voor trekvlinders

Er is een aantal soorten nachtvinders dat trekgedrag vertoont. Vaak zijn dit soorten die vanuit Zuid-Europa met zuidenwind in de rug deze kant op komen. De vlekdaguil is een voorbeeld van zo'n trekvlinder. In 2015 kende deze soort een topjaar, en werd hij verspreid over het hele land gezien. Dit jaar lijkt een herhaling van 2015, alleen blijven de waarnemingen nu wel wat meer steken in voornamelijk langs de kust en het zuidwesten van het land. In het meetnet werd de soort ook meerdere keren ingevoerd. Hetzelfde geldt voor de katoendaguil, die dit jaar ook vaker dan anders

Figuur 2: De blauwvleugeluil werd dit jaar vaker gezien dan andere jaren. Foto: Rik Wever

werd gezien. En zo werden er nog meer soorten trekvlinders opvallend vaak gezien, zoals de blauwvleugeluil (figuur 2), grote worteluil en de grote bosbesuil. Laatstgenoemde soort komt uit noord-Europa en door vermoedelijk de noordoostenwind van eind augustus zijn er een aantal in Nederland terecht gekomen. De meeste werden gezien in Groningen en Friesland, waarvan het grootste deel op de Waddeneilanden. Deze soort is als standvlinder in Nederland bijna verdwenen, maar als trekvlinder raakt hij hier dus nog wel eens verzeild. Ook in september en oktober kunnen er nog verschillende soorten trekvlinders worden aangetroffen.

Hitte en droogte

Het zal jullie niet ontgaan zijn en we hebben het ook al even eerder genoemd: de maanden juli en augustus waren zeer droog. Ook waren er meerdere dagen met temperaturen boven de 30 graden. Ook de maand juni was droog. Tijdens een langdurige droge periode kunnen waardplanten, eitjes, rupsen en poppen uitdrogen. Vooral soorten waarvan de rups boven de grond leeft (en dat zijn er nogal wat) ondervinden de meeste hinder. Soorten waarvan de rups onder de grond leeft (zoals grasuilen en worteluil) lijken minder last te hebben van de droogte. De hitte zorgt er wel voor dat de temperatuur 's nachts vrij hoog blijft, waardoor je 's ochtends vrij veel beesten in je val vindt. Maar op de lange termijn is de droogte en hitte voor veel soorten dus niet goed. Hele populaties van soorten kunnen hierdoor instorten, en het duurt vervolgens erg lang voordat deze weer op peil is. We zien ook dat vlinders van de tweede of derde generatie die eind augustus vliegen, soms erg klein zijn qua formaat. Mogelijk heeft dit te maken met het feit dat het

Figuur 3: Een relatief kleine huismoeder (*Noctua pronuba*). Foto: José Kok

beestje als rups niet genoeg eten heeft kunnen vinden door de droogte, en dus eerder heeft moeten verpoppen waardoor de vlinder ook kleiner wordt.

Ook trekvlinders onder de micro's

In het stukje hiervoor ging het over een aantal soorten macro's die trekgedrag vertonen. Er zijn ook enkele soorten micro's die trekken. Voorbeelden hiervan zijn de luipaardlichtmot en de levertplekmot. Beide soorten werden dit jaar bovengemiddeld veel gezien, ook in het meetnet! Voornamelijk langs de kust werden beide soorten veel gezien. In de duinen werden soms tientallen luipaardlichtmotten per val geteld, en in voornamelijk zuidwest-Nederland was de levertplekmot erg algemeen. In Zeeland werd deze soort in sommige nachten met meer dan honderd exemplaren tegelijk waargenomen.

De soort staat momenteel nog als zeldzaam te boek, maar als we naar de aantallen van dit jaar kijken, is hij (vooral in het zuiden van het land) toch niet echt meer zeldzaam te noemen. Vergeleken met vorige jaren beleeft de levertplekmot in 2022 een topjaar. Ze zijn op zich niet moeilijk te herkennen. Ze zijn zandkleurig, en het meest opvallende kenmerk is de donkerdere bruine vlek op de bovenzvleugels (zie figuur x).

Figuur 4: De levertplekmot doet het in 2022 erg goed. Foto: Rik Wever

Tip voor het beter fotograferen van micro's

De meeste mensen die nachtvinders tellen in het meetnet, maken foto's met hun telefoon. Dat is niet alleen handig omdat je de foto dan meteen digitaal hebt, maar ook als je even de determinatie wilt checken met de handige determinatie-apps die er tegenwoordig zijn. Bij de micro's is het echter lastiger om duidelijke foto's te maken met je telefoon. Ze zijn klein, waardoor de tekening en details lastig in beeld te brengen zijn. Wil je toch graag de micro's tellen, en ook foto's maken met je telefoon? Probeer dan een opzetlensje. Deze zijn vrij goedkoop en kan je gemakkelijk online bestellen. Je kunt hem voor je cameralens op je mobieltje schuiven om zo duidelijkere foto's van kleine beestjes te maken. Zie voor een voorbeeld van zo'n voorzetlensje in [deze link](#).

Tellersdag

U heeft vast de uitnodiging voor de tellersdag wel voorbij zien komen in uw mail. Er is nog plek! Vier jaar geleden hebben we een ontzettend leuke tellersdag gehad. We wilden dit al eerder herhalen maar helaas is dat door corona enkele malen uitgesteld, maar nu kan het weer! Bij deze nodigen we jullie van harte uit voor de tellersbijeenkomst in de Gelderlandfabriek in Culemborg op zaterdag 1 oktober vanaf 12:30 tot 16:30, met gratis lunch, koffie, thee en wat lekkers. De Gelderlandfabriek ligt naast station Culemborg en is dus makkelijk met het OV te bereiken. Ook zijn er wat parkeerplaatsen.

Op deze dag vertellen we u hoe de gegevens uit het meetnet gebruikt worden, in projecten en voor trends. Het definitieve programma volgt nog.

De tellersdag is gratis, als dank voor al jullie tellingen, maar opgeven is wel verplicht; in verband met de catering graag uiterlijk donderdag 22 september! En: vol is vol, dus wees er snel bij! Er zijn ca 180 plekken.

Hier kan je je opgeven: <https://www.vlinderstichting.nl/opgeven-voor-de-tellersdag-2022>. Als het echt niet lukt, stuur een mail naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Ooproep om te gaan tellen in natuurgebieden

Momenteel zijn er veel tellers die metingen uitvoeren in het stedelijk gebied, en daar zijn we heel erg blij mee! Het is met een LedEmmer echter ook mogelijk om in natuurgebieden te gaan vangen, dit zal voor het meetnet ook zeer interessante data opleveren. Wanneer je wilt gaan tellen in een natuurgebied, neem dan wel altijd contact op met de beheerder van het desbetreffende gebied om toestemming te vragen!

In de media

- [LedEmmers en nachtvlinders in Zwolle](#)
- [Nachtvlinders lokken met rot fruit](#)
- [Muntvlindertje in je tuin](#)
- [Absintlichtmot: nieuwe soort voor Nederland!](#)
- [De zwavelgele peulkokermot, minder zeldzaam dan gedacht?](#)
- [Ga op zoek naar de rupsen van de teunisbloempijlstaart](#)
- [Tuin als thuis voor de kolibrievlinder](#)
- [Sint-Jansvlinders en V-Dwergspanner](#)
- [Kamelen en dromedarissen in het land](#)
- [BIMAG boer ziet steeds weer nieuwe soorten nachtvlinders](#)